

Gyermekkorom vallásos tárgyú ismeretterjesztő játékában kockadobás szerint lépdeltünk előre, egyik hittételtől a másikig. A főbűnök buktatóin át az erényekig. Aki az előbbiekre lépett, curukkolnia kellett a bűn mértéke szerint, aki az erényekre vagy a hitbéli ismeretek valamelyikére „dobta be magát”, az viszont előbbre rukkolt.

Az előrehaladás tekintetében az egyik leggyümölcsözőbb karika a „hitünk bátor megvallása volt”.

A játék megszerkesztői mintha megéreztek volna, hogy közelg az az idő, amikor a szovjet módra főlzabadított Magyarhonban el kell titkolni az elveket, nézeteket, hiteket, véleményeket. *Márai* azt írta naplójába, azért hagyja el az országot, mert itt már nemhogy beszélni, hanem „hallgatni sem szabad”.

„Hitünk bátor megvallása” szűk körre korlátozódott. Hazugságok igazságnak álcázott megvallására módosult. Azt hitük, 1989 után gyökeresen megváltozik a helyzet. Valójában azonban a lelki terror valamilyen formában tovább él. Szűkítjük most le a kérdést a magyar értelmiségre, a művészekre, az írókra. Szembezőkik, hogy az úgynevezett baloldaliak harsányan vállalják nézeteiket, pártpolitikai elkötelezettségüket. Vegyük az írókat. *Moldova, Eörsi, Konrád*, a Nobel-díjas *Kertész, Görgy, Orbán Ottó, Kardos G. György*, vagyis olyanok is, akik korábban semlegesek voltak politikai kérdésekben vagy legalábbis nem foglaltak állást nyíltan, az utóbbi években bátran megvallották baloldali hitüket, mi több, még azokban az acsarkodásokban, hecc-kampánykodásokban is részt vettek, amelyek eladdig csak az erre szakosodott médiamatadorok sajátja volt. A finom lelkű költő vagy az emelkedett hangvételű drámaíró a baloldali pártoknak kampányolva nem válogatta kifejezéseit, nem fékezte indulatait és túltett a kabarészóvivőkön, a hetilap-publicistákon is. Amióta én őket meg nem rovom. Vallottak valamit, hittek valamiben, és aszerint szóltak, nem holmi gyávaságból fakadó jó ízlés áltörvényei szerint.

Ezzel szemben a jobboldalon elharapózott az álságos finomkodás. Finnyáskod-

Szalay Károly

Hitünk bátor megvallása

„Új Bábelt élünk, a fogalmak pokoli zűrzavarát. Gyalázatos hazugok megrontották a szavak becsületét.”

Karinthy Frigyes

tak, fintoogtak és rosszszallóan fejcsóváltak bizonyos jobboldali írók, művészek, lapszerkesztők, publicisták, és döbbenetes módon azokat a helyettük is bátran kiálló és színt valló elvbarátaikat denunciálták, akik vásárra vitték a bőruket. Egészen elképesztő módon saját táborukat bélyegezték meg, és határolták el magukat ez első frontvonalban küz-

dóktól, akik mögött lébecolva bezsebelték a gazdasági előnyöket, megfejték a jobboldali hatalmi szinteket.

Ezek a farvízi sunyk az égadta világon semmi hasznot nem hajtottak a konzervatív nemzeti pártoknak. Ami kisebb baj, hogy ezek a pártok és pártfunkcionáriusok ennyire vakok voltak, vakosságukra rá is fizettek. Ennél sokkal súlyosabb vétek, hogy az országnak, pontosabban az ország jobbik felének, a társadalom érzelmekben, hitben, nemzet-hez kötődésben értékesebb részének okoztak felbecsülhetetlen kárt.

Mindjárt korrigálom, árnyalom, pontosítom előbbi mondatomat. Az érték nem jobb- vagy baloldali privilégium, az érték érvényesítése, érvényesülése, a közösségi érdek azonban már az. Ha egy politikai szervezet, rendszer nem közösség-, nemzet-, társadalomorientált, akkor az értékes egyedei a közösség számára nehezen hajthatnak hasznot.

Fájdalom, de a nemzeti-keresztény oldalra is odacsapódtak hitvány alakok, önző figurák, demagógok, akik olykor visszafogottságukban voltak azok, és egyengették a polgári koalíció útját a bukáshoz. A jobboldali gyáva értelmiségiek, művészek pedig nem vallottak nyíltan színt, ők csak helyezkedtek a hatalom közvetlen környezetében, semmit sem tettek azért, hogy ez a polgári koalíció ismét győzzön, nem álltak ki nyíltan, de tartották a markukat a díjakért, stallumokért.

Persze voltak kivételek. *Makovecz, Szokolay, Nemeskürty, Usztics*, és külön tisztelem azért *Kerényit*, mert a Fidesz bukása után vallotta meg a hitét bátran. De nem tagadhatjuk, hogy a mi táborunkban fölütötte fejét a góg, az önteltség, amely jobbára saját táborunkon belül, a saját harcostársaink ellen irányult, s ezzel mérgezték levegőnket. ■